

DOI 10.32782/2786-8559/2023-3-3
УДК 005.8:658.562

Большая Оксана Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна,
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0543-5196>

Ищенко Інна Сергіївна

кандидат економічних наук, асистент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна,
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9602-3554>

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Стаття досліджує актуальні аспекти інноваційного проєктного менеджменту в Україні та світі та висвітлює його значення у сучасному бізнес-середовищі. Проводиться аналітика ключових понять, принципів та інструментів інноваційного менеджменту, надаються приклади впровадження нових методологій у реалізації інноваційних проєктів. У статті розглядається роль та вплив інноваційного проєктного менеджменту на стратегічний розвиток підприємств та організацій. Увага приділена сучасним тенденціям у сфері інноваційного проєктного менеджменту, зокрема використанню технологій штучного інтелекту, проведенню аналітики даних та глобальній співпраці, розглядаються проблемні питання відносно організації та впровадження інновацій та визначення можливих стратегій щодо їхнього подолання. Стаття надає рекомендації щодо оптимального використання інноваційного проєктного менеджменту для досягнення конкурентної переваги та стійкого розвитку в умовах постійної зміни технологій та вимог ринку. Акцентується увага на розгляді питання розвитку людського капіталу, адже саме через впровадження інновацій у проєктному менеджменті також відбувається надання нових навичок та підвищення кваліфікації менеджерів проєктів, щоб вони мали необхідні знання та навички по впровадженню новітніх технологій та методик. Сприяння, щодо впровадження інновацій у сфері управління проєктами розглядається як ключовий фактор для досягнення конкурентних переваг. Автори також наголошують на важливості співпраці та обміну досвідом між компаніями, урядовими організаціями та навчальними установами, які можуть сприяти обміну кращими практиками та інноваційними ідеями в галузі проєктного менеджменту. У статті розглянуті актуальні тенденції та інноваційні підходи щодо розвитку проєктного менеджменту в Україні, адже, широке впровадження та використання сучасних інноваційних технологій у проєктному менеджменті важливі для постійного розвитку та ефективного виконання проєктів. Методології інноваційного проєктного менеджменту базуються на використанні таких як Agile, Scrum, або Waterfall, що повною мірою сприяє інноваційному підходу до управління проєктами та значною мірою полегшує та покращує процеси управління проєктами.

Ключові слова: проєктний менеджмент, проєкт, управління, інновації, новітні технології, інноваційний менеджмент.

Oksana Bolshaia, Inna Ishchenko

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF PROJECT MANAGEMENT IN UKRAINE

The article examines the current aspects of innovative project management in Ukraine and the world and highlights its importance in the modern business environment. An analysis of key concepts, principles and tools of innovation management is carried out, examples of the implementation of new methodologies in the implementation of innovative projects are provided. The article examines the role and impact of innovative project management on the strategic development of enterprises and organizations. Attention is paid to modern trends in the field of innovative project management, in particular, the use of artificial intelligence technologies, data analytics and global cooperation, problematic issues related to the organization and implementation of innovations and the definition of possible strategies to overcome them are considered.

The article provides recommendations on the optimal use of innovative project management to achieve competitive advantage and sustainable development in the conditions of constantly changing technologies and market requirements. Attention is focused on considering the issue of human capital development, because it is precisely through the introduction of innovations in project management that new skills and qualifications of project managers are also provided, so that they have the necessary knowledge and skills to implement the latest technologies and methods. Facilitating the implementation of innovations in the field of project management is considered a key factor for achieving competitive advantages. The authors also emphasize the importance of cooperation and exchange of experience between companies, government organizations and educational institutions, which can facilitate the exchange of best practices and innovative ideas in the field of project management. The article discusses current trends and innovative approaches to the development of project management in Ukraine, because the wide implementation and use of modern innovative technologies in project management are important for the continuous development and effective implementation of projects. Innovative project management methodologies are based on the use of Agile, Scrum, or Waterfall, which fully promotes an innovative approach to project management and greatly facilitates and improves project management processes.

Keywords: project management, project, management, innovations, latest technologies, innovative management.

Вступ. Значної актуальності набувають питання щодо впровадження інновацій у процесі розвитку проектного менеджменту в державі, визначення та впровадження підходів, інструментів та джерел, що максимально сприятимуть післявоєнному відновленню України. Інновації у сучасних економічних реаліях ґрунтуються на провадженні проектних технологій задля досягнення максимального рівня ефективності та раціоналізації основою яких є сучасні тенденції розвитку світової економіки та підвищення конкурентоспроможності. Поширення практики застосування переваг проектного менеджменту в організації інноваційної діяльності розглядається як дієвий інструмент пошкваллення інноваційної активності сучасних організацій та підприємств. Інноваційний проект є тією формою організації інноваційних процесів, яка генерує інтелектуальну додану вартість для підвищення загального рівня інноваційності у процесах управління.

Матеріали та методи. Проблематику проектного менеджменту та інноваційної теорії досліджують публікації відомих науковців: Гейця В., Ілляшенка С., Кузьміна О., Амоші А., Савісько М., Гацко В., Кириченко О., Бушуєва С., Бушуєвої Н., Чумаченка І., Верби В., Рача В., Чухрай Н., Фешура Р., Збараської Л. та ін. Наукові праці досліджують концептуальні та методичні основи процесу формування та впровадження інноваційного проектного менеджменту, розробку та реалізацію інноваційно-інвестиційних проектів, що є основою розвитку національної економіки. але ці процеси потребують подальших досліджень.

Дослідження процесу функціонування та розвитку інноваційного проектного менеджменту на підприємствах, організаціях та установах, що є одним із основних важливих факторів зростання економіки України.

Результати. Євроінтеграційний курс розвитку України передбачає поетапні та послідовні реформування економіки України. Проектний менеджмент є одним із важливих, актуальних та пер-

спективних напрямів сучасного менеджменту. Він базується на синергії знань і методів різних галузей, на взаємозв'язку функцій інноваційного та стратегічного менеджменту та їхній взаємодії, як частину загальної стратегії підприємства чи організації, яка повною мірою орієнтована на визначення та досягнення визначених цілей через впровадження інновацій. Інноваційна стратегія розширює та уточнює загальну стратегію розвитку підприємства чи організації невідривністю від мети та створюючи корегуючий зв'язок між інноваційними цілями та інноваційним потенціалом [1].

Проектний менеджмент є одним із найважливіших інструментів для розробки та реалізації проектів у будь-якій компанії. Актуальність проектного менеджменту полягає у можливості його використання у процесі управління виробництвом та організаціями в умовах, що швидко змінюються, а управлінські рішення мають ухвалюватись швидко.

Основними аналітичними етапи формування інноваційної стратегії є: аналіз зовнішнього середовища та розробка інноваційної поведінки; проведення аналізу внутрішнього середовища та оцінка інноваційної активності; розгляд альтернативних варіантів досягнення визначених стратегічних цілей; відбір інноваційних проектів; техніко-економічне та організаційно-технічне обґрунтування інноваційних стратегій; аналіз інноваційного потенціалу; оцінка ефективності розробки та реалізація продуктивних і технологічних інновацій з урахуванням внутрішніх інфраструктурних можливостей; проведення розгляду інноваційного процесу для виявлення відповідностей між досягнутими та запланованими результатами реалізації інновацій [2].

Проектний менеджмент є важливим фактором, що сприяє прогресу, успішним змінам та розвитку інновацій у сучасних компаніях. Він базується на використанні системного мислення, повною орієнтованістю на клієнтів та споживачів продукції, готовністю до міжкультурної комунікації.

Основою сучасного проектного менеджменту є поєднанням різноманітних навичок:

- розуміння взаємозалежності між людьми та технологіями;
- планування проекту для підвищення продуктивності;
- мотивація усіх працівників до виконання запланованих дій;
- аналіз фактичних результатів;
- доопрацювання та коригування плану розвитку проекту з урахуванням того, що вже відбувається на етапі його реалізації [3].

Недостатність ресурсного забезпечення підприємств та організацій у ефективному менеджменті та забезпечення зростання їхньої конкурентоспроможності та сталого розвитку напряму залежить від здатності та готовності управлінців використовувати нові підходи та розбудовувати нові механізми управління, що здатні забезпечити значні зміни у діяльності підприємств та організацій, забезпечити перехід їх економічних систем на новий, потужний та продуктивний рівень економічного розвитку.

Важливою складовою проектного менеджменту є відповідна методологія, технології та інструментарій проектного управління, мережеве планування, методологія планування та управління ресурсами, управління часом, вартістю, якістю та ризиками проектів. Із впровадженням цих технологій та інструментів проектного управління на підприємстві та в організації відбуваються інноваційні зміни та впроваджуються нові види продукцій та послуг на основі впровадження нових технологій та процесів виробництва [4].

Використання в процесі управління проектами штучного інтелекту та віртуальної реальності, щоб проявити творчість до інноваційного управління проектами. Технології мали і продовжують мати неocenний вплив на управління проектами. Низка інструментів дозволяє не лише ефективно спілкуватися з командою та оновлювати документацію в режимі реального часу, але й організувати роботу над проектом, відстежувати прогрес та автоматизувати звіти. Одним з найцінніших активів компанії є дані, а одним з найпопулярніших слів в ІТ є так звана *big data*. Проекти у цій сфері характеризуються роботою з великими масивами даних, часто з використанням штучного інтелекту, технологій машинного навчання або нейронних мереж. При правильному використанні даних відбувається створення конкурентної переваги та відкриття нових можливостей та напрямів для розвитку бізнес-середовища та оптимізації окремих сфер діяльності компанії. Рішення сформовані на основі *big data* використовують потенціал, закладений у даних, і підтримують процес прийняття рішень. ІТ-проекти у сфері *big data* успішно реалізують в різних установах і секторах національної

економіки, що надає можливість підприємствам та організаціям по-справжньому трансформуватися. Через високий попит на апаратні ресурси, *big data* часто йдуть пліч-о-пліч з використанням хмарних технологій, які надають організаціям бажану гнучкість, що дозволяє масштабувати рішення, контролювати витрати та безпеку. Віртуальна реальність (VR) змінює сучасне офісне середовище, відкриваючи нові можливості для співробітників працювати над складними проектами, експериментувати з ідеями та зустрічатися з клієнтами віртуально. З цих причин VR швидко стає невід'ємною частиною сучасного робочого середовища а також креативну ідею інноваційного управління проектами [5].

Інновації у проектному менеджменті важливі для постійного розвитку та ефективного виконання проектів. Методології інноваційного проектного менеджменту базуються на використанні таких як Agile, Scrum, або Waterfall, що повною мірою сприяє інноваційному підходу до управління простами.

Використання методології Agile у процесі управління проектами, яка була розроблена для полегшення та прискорення розробки програмного забезпечення. Agile виявився корисним не тільки для розробки програмного забезпечення, але і для управління проектами у різних сферах бізнесу. Основна ідея Agile полягає у використанні ітераційних та інкрементальних підходів до управління проектами. Основний принцип роботи полягає у поділі проекту на короткі цикли (ітерації), наприкінці кожного з яких замовник отримує певний продукт, а особливістю є те, що на кожному етапі реалізації проекту його продуктом можна користуватися. Agile ефективний для реалізації стартапів, коли кінцевий результат не до кінця зрозумілий, а прогнози потрібно перевіряти швидко та працювати у гнучкому графіку. Дану методологію управління застосовують, якщо клієнт постійно змінює свої очікування. Менеджер проекту визначає, скільки часу витрачає команда на реалізацію тих чи інших бажань клієнта та виставляє рахунок у кінці кожного спринта, який триває не більше двох тижнів. Перевагами цієї методології є високий рівень взаємодії між членами команди проекту та отримання швидкого результату, а також гнучкість. Недоліки даної методології полягають в тому, що проект може зазнавати постійних та безрезультатних змін та напряму залежить від рівня кваліфікації і досвіду команди [6].

Гнучкою методологією та своєрідним підходом Agile є методологія *scrum*, яка спрямовує всіх учасників реалізації проекту до активної взаємодії та взаємозамінності. Якщо хтось із членів команди не може виконувати свою роботу, її відразу ж підхоплює інший, тим самим, не даючи

проєкту стояти на місці. Відповідальність за реалізацію проєкту є колегіальною, а рішення за цією методологією приймають колективно. Ніхто не може натиснути і змусити прийняти інше рішення, якщо команда впевнена, що зупинилася на правильному варіанті. У команді обов'язково має бути скрам-майстер, що слідкує за процесом роботи та внутрішнім життям команди, мотивує людей та долає перепони на шляху досягнення командних цілей. У команді відбувається повна прозорість роботи та здійснюється відкритий обмін інформацією, знаннями, проблемами, кожен відчуває себе причетним до спільної мети. Замовник завжди в курсі процесу робіт, вносить правки, отримує достовірну інформацію про терміни здачі проєкту. Кінцевий результат та загальний успіх проєкту напряму залежить від професіоналізму однієї людини – скрам-майстра [6].

Waterfall традиційна та найпоширеніша, логічна методологія управління проєктами. Вона передбачає послідовне проходження процесу, який розбитого на стадії або етапи, її застосовують до проєктів, які можуть бути поділені на послідовні логічні частини. Такі проєкти мають чіткий план, а основним завданням проєкт-менеджера є прослідкувати, щоб виконавці проєкту дотримувалися плану та не порушували строків. Жоден етап не може бути виконаний раніше за попередній. Перевагами такого методу управління проєктами є його зрозуміла і проста логіка, стабільність завдань та реальна оцінка вартості і строків закінчення проєкту. Недоліком можна вважати той факт, що цей процес позбавлений гнучкості та неможливості коригувати окремі кроки для отримання ліпшого результату [6].

Методологія Kanban представляє візуальний підхід до управління проєктами з використанням дошки Kanban, де відображається робочий процес і прогрес. Kanban є системою управління процесами, обмеженими робочим завантаженням. Якщо бізнес-модель передбачає створення циркулярної ланки постачання, або де продукти повертаються до постачальника чи переробника, такий метод може бути ефективним для візуалізації потоків робіт та контролю над ними. У циркулярній бізнес-моделі, в якій надаються сервісні послуги, метод Kanban можна використати для відстеження заявок на обслуговування, визначення пріоритетів і обсягу робіт та контролю за реалізацією [7].

Стратегічне планування є найважливішим процесом у системі управління проєктами, оскільки результатом реалізації стає унікальний об'єкт, продукт або послуга. Мистецтво управління проєктами базується на цій формі планування, що є вкрай важливим для успішного функціонування будь-якої організації. Якісне стратегічне планування стає саме тим процесом, за допомогою

якого організація та підприємство адаптується до умов ринкового середовища, що постійно змінюються. Планування стосується всіх типів організацій і торкається усіх рівнів управління. Хоча застосування методології планування не гарантує швидкого отримання прибутку чи досягнення успіху, такий підхід збільшує шанси на успіх діяльності у довгостроковій перспективі. Менеджерам необхідно володіти здатністю до розробки нових проєктів, які відповідають вимогам сучасності; виявлення пріоритетних напрямів у проєктуванні; створенні стратегій розвитку проєктної діяльності на національному та місцевому рівнях, а також відповідних рівнях проєктів [8].

Сучасне інноваційне управління проєктами орієнтоване на формування ціннісних проєктів. Головною концепцією ціннісного підходу є формування проєктів з максимальною доданою цінністю. Такий підхід передбачає забезпечення перегляду проєктів і програм з метою визначення пріоритетів відповідно до організаційних цінностей. Основне завдання процесу планування полягає в тому, щоб здійснювати управління використовуючи стратегічно важливі організаційні цінності. Під цінністю розуміють будь-який об'єкт, що має життєво важливе значення для суб'єкта (індивіда, групи, етносу) [9].

Застосування проєктного підходу до стабільного розвитку підприємств та організацій зумовили створення ефективних проєктних інструментів та їх універсальність. Сучасні умови використання інструментів проєктного менеджменту надають можливість адаптуватися підприємству до умов бізнес-середовища та знизити рівень невизначеності, забезпечивши стійкий розвиток підприємства та організації. В Україні організації і підприємства все активніше звертаються до проєктного менеджменту, що передбачає здійснення проєктних дій для активної зміни бізнес-середовища в умовах нестабільності. Компанії, які використовують проєктний менеджмент, отримують більше прибутку та істотно скорочують терміни і витрати на реалізацію проєктів. В умовах сучасного ринку України все гострішою стає потреба у висококваліфікованих компетентних фахівцях у сфері управління проєктами та в їх професіоналізації. Результати діяльності будь-якого підприємства чи організації залежать від рівня підготовки його персоналу і, як наслідок, від стану освітньої сфери та від її спроможності задовольняти потреби сучасного ринку, реальної економіки, суспільства у цілому і кожної особистості зокрема [10].

Головним ресурсом інноваційних трансформацій, що відбуваються в системі проєктного менеджменту виступає безпосередньо людина – особистісні характеристики, компетенції, професіоналізм, творчий потенціал та мотивація діяль-

ності. Запровадження інновацій як стратегії розвитку проєктного менеджменту виводить на перший план інформаційно-креативні аспекти діяльності фахівців. В сучасних умовах значно зростає саме особистісна складова управлінських інновацій основою яких є проєктно-моделюючий, науково-пошуковий, евристичний аспекти. У сучасній економічній ситуації в Україні все рідше можна приймати відповідні рішення за шаблоном чи прикладом бо все частіше ситуації вимагають застосування креативних та унікальних рішень, в умовах гнучких інноваційних систем управління, саме його індивідуальні креативні здатності відіграють головну роль у функціонування організаційних структур.

Висновки. Отже, впровадження інновацій є ключовими для розвитку проєктного менедж-

менту в Україні. Інновації у проєктному менеджменті надають можливість гнучкого управління та контролю з будь-якої точки світу. Користуючись інноваційними засобами комунікації менеджери мають можливість швидко реагувати на ситуацію, проводити аналітику виконання робіт та, безпосередньо, вести вдаль, адаптивне, інноваційне, креативне управління задля досягнення мети. Менеджери проєктів зобов'язані навчатися упродовж життя та постійно адаптуватися до зміни робочих процесів, покращувати навички роботи завдяки використанню новітніх технологій. Результати дослідження свідчать про те, що впровадження інноваційних технологій у систему проєктного менеджменту має великий потенціал для подальшого продуктивного розвитку проєктного менеджменту в Україні.

Література:

1. Вергал К. Проєктний менеджмент у формуванні інноваційної стратегії підприємства. *Інноваційна економіка. Інноваційна економіка*. № 2. С. 42–44. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/180/1/41%20-%20vergal.pdf>
2. Єфремов О. Особливості стратегічного планування інноваційного розвитку підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. № 4. С. 69–71. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_4_2/pdf/069-074.pdf
3. Панчощна Т. Проєктний менеджмент як одна з тенденцій інноваційного розвитку та управління підприємством. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства*. С. 427–429. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19004/1/427-429.pdf>
4. Кириченко О. Впровадження програмного-проєктного підходу до управління розвитком підприємств в сучасних умовах. 2021. *Вчені записки Університету «КРОК»*. № 4(64). С. 121–128. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/461/489>
5. Вітковський В. Майбутнє управління проєктами: як технології змінюють галузь. URL: <https://nofluffjobs.com/uk/log/robota-v-it/majbutnie-upravlinnia-proektami/>
6. Методологія управління проєктами, або що таке Waterfall, Agile та Scrum. URL: <https://devisu.ua/uk/stattia/metodologii-upravlinnya-proktami-abo-shcho-take-waterfall-agile-ta-scrum>
7. Павліха Н. Методології проєктного менеджменту для циркулярних бізнес-моделей: переваги та можливості. Бізнес та інтелектуальний капітал. *Інтелект XXI*. 2023. № 3. С. 74–80. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22961/1/Intel%20%a5%20%a5%20%86_23_3.pdf
8. Несторишен І. Інноваційний та проєктний менеджмент в туризмі. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2023. № 1 (7). С. 21–26. URL: <https://journals.chdu.ua/index.php/itsf/article/download/73/59>
9. Петренко В. Процеси управління інноваціями протягом життєвого циклу проєкту. *Управління розвитком складних систем*. 2018. № 36. С. 35–41. URL: <https://urss.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-36/7.pdf>
10. Лучко Г. Сучасний стан та проблеми розвитку проєктного менеджменту в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 9. С. 501–506. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/86.pdf
11. Кудріна О. Інноваційні трансформації публічного управління. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2020. № 20. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/20-2020/30.pdf>

References:

1. Verhal K. Project management in the formation of the innovative strategy of the enterprise. *Innovative economy. Innovative economy*, no. 2, pp. 42–44. Available at: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/180/1/41%20-%20vergal.pdf>
2. Efremov O. Features of strategic planning of innovative development of enterprises. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, no. 4, pp. 69–71. Available at: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_4_2/pdf/069-074.pdf
3. Panchoshna T. Project management as one of the trends in innovative development and enterprise management. *Innovative development and security of enterprises in the conditions of a neo-industrial society*, pp. 427–429. Available at: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19004/1/427-429.pdf>
4. Kyrychenko O. (2021) Implementation of the program-project approach to management of enterprise development in modern conditions. *Scientific notes of the "KROK" University*, no. 4(64), pp. 121–28. Available at: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/461/489>
5. Vitkovsky V. The future of project management: how technologies are changing the industry. Available at: <https://nofluffjobs.com/uk/log/robota-v-it/majbutnie-upravlinnia-proektami/>

6. Project management methodology, or what Waterfall, Agile and Scrum are. Available at: <https://devisu.ua/uk/stattia/metodologii-upravlinnya-proktami-abo-shcho-take-waterfall-agile-ta-scrum>
7. Pavlikha N. (2023) Project management methodologies for circular business models: advantages and opportunities. Business and intellectual capital. *Intellect XXI*, no. 3, pp. 74–80. Available at: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22961/1/Intel%20%a5%20%a5%20%86_23_3.pdf
8. Nestorishen I. (2023) Innovative and project management in tourism. *Innovations and technologies in the field of services and food*, no. 1 (7), pp. 21–26. Available at: <https://journals.chdtu.ck.ua/index.php/itsf/article/download/73/59>
9. Petrenko V. (2018) Innovation management processes during the project life cycle. *Management of the development of complex systems*, no. 36, pp. 35–41. Available at: <https://urss.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-36/7.pdf>
10. Luchko H. (2017) Current state and problems of development of project management in Ukraine. *Economy and society*, vol. 9. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/86.pdf
11. Kudrina O. (2020) Innovative transformations of public administration. *Public management and administration in Ukraine*, no. 20. Available at: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/20-2020/30.pdf>

Стаття надійшла до редакції 24.11.2023 р.
